

*Зоїдзе Д. Р.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри організації, економіки та управління фармацією,
Братішко Ю. С.,
доктор фармацевтичних наук, професор,
завідувач кафедри організації, економіки та управління фармацією,
Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації,
Національний фармацевтичний університет*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АПТЕКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ФАРМАЦІЇ

Стратегічний менеджмент – це постійне планування, моніторинг, аналіз та оцінка всіх ресурсів, необхідних організації для досягнення її довгострокових цілей та завдань. Інструменти стратегічного менеджменту у фармації, такі як програмне забезпечення для управління аптеками, автоматизація управління запасами та платформи аналізу даних, мають на сьогодні вирішальне значення для оптимізації аптечних операцій, покращення результатів лікування пацієнтів та гарантованого виконання регуляторних вимог. Ці інструменти, поряд із моделями управління медикаментозною терапією та цифровим маркетингом, підвищують ефективність і прибутковість аптек та забезпечують дотримання пацієнтами режиму лікування.

Метою дослідження став аналіз системи управління аптеками як інструменту стратегічного менеджменту у фармації.

Матеріалами дослідження були огляди фармацевтичної діяльності на сайтах redsailtechnologies.com, rxinsider.com, altexsoft.com, appintent.com та у щотижневику «Аптека». В якості методів дослідження були використані узагальнення, порівняння та логічний аналіз.

Отже, аптеки були серед тих, хто першими впровадив комп'ютеризацію в системі охорони здоров'я, що було зумовлено необхідністю правильно обробляти рецепти та керувати постійно зростаючим списком ліків і пацієнтів. Сьогодні програмне забезпечення для аптек перейшло від ізольованих локальних систем у 1980-х роках до високомережевих, часто хмарних платформ [1].

Система управління аптеками (PMS – від англ. Pharmacy Management Systems) – це спеціалізоване програмне рішення, розроблене для аптек, яке дозволяє їм ефективно керувати своїми операціями, робочими процесами та покращувати догляд за пацієнтами. Воно інтегрує різні аспекти фармацевтичних технологій та операцій у централізовану платформу, що дозволяє фармацевтам та персоналу ефективно та точно виконувати завдання.

PMS функціонує як «мозок» аптеки, який забезпечує підвищення

ефективності роботи фармацевтів, покращення результатів лікування пацієнтів та запобігання шахрайству з ліками.

У табл. 1 систематизовано базові компоненти PMS.

Таблиця 1

Базові компоненти PMS

№ п/п	Назва	Завдання
1.	Управління рецептами	Оптимізує процес виписки ліків шляхом обробки записів рецептів, повторних виписок та електронних призначень
2.	Управління запасами	Керує інструментами внутрішнього середовища, необхідними для управління запасами, такими як відстеження рівня запасів ліків, управління замовленнями та отримання сповіщень про низький рівень запасів, щоб допомогти підтримувати оптимальні запаси та зменшити дефіцит
3.	Управління пацієнтами	Централізує дані пацієнтів, включаючи профілі пацієнтів, історії ліків та інформацію про дотримання режиму лікування, що зрештою сприяє персоналізованому догляду та покращує результати лікування пацієнтів
4.	Обробка рахунків та страхування	Інтегрує модулі виставлення рахунків для управління страховими претензіями, обробки платежів та обробки відшкодувань, забезпечуючи точні та своєчасні фінансові операції
5.	Відповідність нормативним вимогам	Підтримує дотримання правил охорони здоров'я, включаючи управління та звітність щодо контрольованих речовин, забезпечуючи дотримання правових стандартів
6.	Звітність та аналітика	Надає інформацію про тенденції продажів, використання ліків та операційну ефективність, допомагаючи в прийнятті обґрунтованих рішень та стратегічному плануванні
7.	Автоматизація робочих процесів	Налаштовує автоматизацію відповідно до конкретних робочих процесів аптеки, щоб зрештою зменшити кількість ручних завдань та помилок

Джерело: систематизовано авторами на основі [1-3]

Системи управління аптеками в Європі значною мірою зосереджені на хмарних рішеннях, управлінні запасами в режимі реального часу, інтеграції електронних рецептів та дотриманні нормативних вимог (наприклад, Директива ЄС про фальсифіковані лікарські засоби). Вони базуються на автоматизації, інтеграції з державними електронними системами охорони здоров'я (e-health), суворому контролю якості та забезпечують автоматичне управління запасами, прогнозування попиту, роботу з електронними рецептами і облік ліків із захистом від фальсифікацій.

Популярні платформи, що діють на фармацевтичному ринку Європи (табл. 2), пропонують автоматизацію та ефективність як для роздрібних аптечних мереж, так і для лікарняних аптек, покращуючи безпеку пацієнтів та оптимізуючи запаси.

PMS на фармацевтичному ринку Європи

№ п/п	Назва	Штаб-квартира	Послуги
1.	Pharmony Europe	Франція	Пропонує безпечний віддалений доступ до даних з будь-якого пристрою
2.	Proxima Research	Україна	Надає фармацевтичні CRM-рішення на основі штучного інтелекту, хмарну аналітику та рішення для дослідження ринку, спеціалізуючись на аудиті роздрібної торгівлі аптек, багатоканальному маркетингу та підвищенні ефективності роботи на місцях
3.	Dedalus pharmacy	Італія	Пропонує цифровий перегляд рецептів, роботизовану інтеграцію та аналітику в режимі реального часу для скорочення часу та витрат адміністрування
4.	Extenda Retail	Швеція	Пропонує хмарні, апаратно-незалежні та безпечні програмні рішення, розроблені для революціонування роздрібної торгівлі, включаючи мобільні POS-термінали, самообслуговування, опції самостійного сканування та управління запасами
5.	EMIS Health	Великобританія	Надає медичним працівникам комплексний набір цифрових інструментів, що включають доступ до даних пацієнтів у режимі реального часу, інтегровану підтримку клінічних рішень та міжорганізаційний, сумісний обмін записами

Джерело: систематизовано авторами на основі [1-3]

Таким чином, PMS стає на сьогодні вкрай важливим інструментом стратегічного менеджменту у фармацевтичній галузі з огляду на стратегічні цілі аптек як суб'єктів господарювання та зростаючі потреби пацієнтів – споживачів цього ринку. Серед викликів, з якими стикається застосування PMS в останнє десятиліття можна виділити необхідність розширення послуг для пацієнта та доцільність безперервного впровадження інноваційних технологічних рішень, пов'язаних зокрема зі штучним інтелектом.

Список використаних джерел:

1. Laurent A. *Pharmacy Management Systems: A Guide to Software & Vendors / Intuition Labs – AI Software for Pharma & Biotech*. Oct 14, 2025. URL: <https://intuitionlabs.ai/articles/pharmacy-management-systems-guide>.

2. *1st cloud-based pharmacy management software in Europe*. URL: <https://pharmony.eu/en/pharmony-europe-en/>

3. *Нові можливості для автоматизації бізнес-процесів аптечних мереж*. Аптека. 2022. № 16/17 (1337/1338). URL: <https://www.apteka.ua/article/640227>